

Vrijzinnig Christelijke Jongeren Bond te Mensingeweer

Notulen van de vergaderingen van 1924 tot 1934 (deel 1, 1924-1929)

Vooraf

De Vrijzinnig Christelijke Jongeren Bond, de VCJB, werd in 1919 opgericht. Initiatiefnemer was de vrijzinnige predikant ds. L.J. van Holk. Er waren eerst verschillende plaatselijke initiatieven. Later ontstond de landelijke bond. Als leeftijdsgrens werd de leeftijd van 18 tot 35 jaar aangehouden. Het was een beweging die de geestelijke bagage van de jeugd wilde verrijken. Tolerantie stond voorop. Welke godsvoorstellingen heb je? Ga op zoek naar je eigen innerlijk geloof en laat je niks aanpraten. Verbondenheid met elkaar en het mysterie zijn belangrijk. Door middel van leken spelen, conferenties en toogdagen de onderlinge banden blijven onderhouden en versterken. Samen liederen zingen rond het kampvuur en kijken naar de sterrenhemel, versterken ook het innerlijk vuur. Behoud je verlangen en je vertrouwen ook bij tegenslag. Henriëtte Roland Holst schreef speciaal het leken spel *Kinderen van onze tijd* voor de organisatie. Bij een leken spel gaat het er om dat de speler er zelf rijker van wordt.

Roeping en Strijd

1. VOORWAARTS!

D. BUYS. C. VAN RENNÉS.

1. Jong is ons har-te en sterk on-ze ho-pe,
(2)
Blijd-schap en moed stem-men saam tot een lied.
mf
't Won-de re le-ven ligt vrij voor ons o-pen.
f 1 en 2 *ten.*
Hoog straalt de zon en de dui-ter-nis vliedt, —
3 *ten.*
3. d'Eeu-wig-heid endt!
2. Op! makkers op! met uw stormend begeeren,
't Oude versterft en verwacht nieuwe (kracht).
Zoekend en strijdend zoo moeten wij leeren
D'opmarsch volbrengen door duist'eren nacht.
3. Grootsch is de taak en waard om te leven,
God's Rijk te bouwen op hecht fundament;
Worstelend, wakend en winnende strevend,
Stijgt staag ons pad dat in d'eeuwigheid endt.
V. C. J. B. bundel no. 2.

Uit: Jong is ons harte 1935

INHOUD NAAR DE INDEELING.	
Deel I. Jeugdkerklieden:	1—100
Roeping en strijd:	1—25
Godsverlangen:	26—36
Aanbidding:	37—48
Vertrouwen:	49—62
Getijden:	63—100
Advent en Kerstmis:	63—69
Goede Vrijdag en Paschen:	70—77
Pinkster:	78—82
Hervorming:	83—84
Jaarswisseling:	85—88
Zondag:	89—90
Lente:	91—92
Morgen:	93—95
Avond:	96—100a
Deel II. In de wijde natuur:	101—153
Trekken en kampeeren:	101—119
Morgenlieden:	110—114
Avondlieden:	115—119
Ons eigen land:	120—131
Kampvaria:	133—153
Deel III. Oud-Nederlandsche lieden:	154—191a
Godsdienstige lieden:	154—171
Kerstlieden:	163—171
Minnelieden:	172—181
Allerlei:	182—191a
Deel IV. Reidansen:	192—219

van de Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale

Mensingeweer

Twee volgeschreven dictaatcahiers, het ene met een zwart en het andere met een groen omslag. Daar staan de verslagen in van de vergaderingen van 1924 tot en met 1934. Op de eerste drie pagina's vinden we:

Reglement

Voorlopige naam *Jongerenvereniging Mensingeweer*. Doel: Band te vormen tussen jongeren door bijeenkomsten te organiseren over onderwerpen van godsdienstige en andere aard. Leden moeten 18 jaar oud zijn om toe te treden en 17-jarigen mogen de samenkomsten bijwonen.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit 4 leden namelijk voorzitter, secretaris, penningmeester en een lid dat vervangt bij afwezigheid van een van de andere bestuursleden. Vrouwen kunnen deze functies ook bekleden. Een benoeming geldt voor de duur van twee jaar. De secretaris notuleert en correspondeert. De predikant treedt op als leider.

Geldmiddelen

Bij toetreding legt ieder 25 cent in. Per vergadering doneert een ieder 10 cent tijdens de zomermaanden en 5 cent in de wintermaanden.

Vergaderingen en werkzaamheden

Van 1 november tot 1 april wordt er vergaderd om de twee weken, daarna een maal per maand. Twee keer per jaar is er een samenkomst met verenigingen uit de omtrek die hetzelfde doel nastreven. 10 cent is de boete bij niet aanwezig zijn. Verder niet kwaadspreken over leden buiten de vergaderingen. Mannen brengen het lokaal op orde en vrouwen verzorgen de koffie.

Voor de pauze wordt een onderwerp behandeld, daarna een verplichte uitwisseling van gedachten. Na de pauze proza en poëzie voordrachten door de leden die tijdens de vergadering worden aangewezen.

Van een voordracht over een onderwerp komt in de praktijk weinig terecht, merk ik bij het doorlopen van de notulen. Het voordragen van poëzie en proza na de pauze lukt wel. Ook blijkt dat de aangewezen inleiders nogal eens wegblijven bij de volgende vergadering. Meestal wordt hun beurt dan overgenomen door de predikant.

Opgemaakt op 3 april 1924 te Mensingeweer.

Voorzitter Derk Wiersum (tot april 1929), secretaris Bernard Kruizenga, penningmeester Jantje Luit en plaatsvervangend bestuurslid Grietje Boerema.

Dit zijn de bestuursleden:

Elizabeth Grietje Boerema *1904, dochter van broodbakker Eltje Boerema en Trijntje Weert
Bernard Kruizenga *1897, zoon van landbouwer Jacob Kruizenga en Grietje Hekma
Jantje Luit *1900, dochter van tapper Johannes Luit en Jantje de Witt
Derk Wiersum *1866, kweker op Zandtuin, zoon van Derk D. Wiersum en Eggeliena Woltha

Cahier 1 (zwart omslag) over de periode 14 maart 1924 tot en met 12 juli 1929

Inleidingen door de leden over o.a. de volgende onderwerpen

De eerste samenkomst is op 25 maart 1924 's avonds om 19.30 uur en in de school van Mensingeweer. Die vergadering verloopt als volgt: Dominee Seulijn opent, de bestuursleden worden gekozen, weigeren mag niet. Na dit 'zware werk' volgt na de pauze een boeiend betoog van de dominee over 'De plaats van de mens in de schepping'; tegenover die machtige zon moet de mens zich wel klein gaan voelen en komt men onder de indruk van de

geweldige harmonie die in het heelal heerst.

De volgende keer zal hij spreken over 'De houding van de mens tegenover het heelal.'

Hamstra en ds Seulijn houden nog enkele voordrachten. Bij deze eerste vergadering zijn 15 leden aanwezig, een getal waarmee we in ons dorpje tevreden kunnen zijn, aldus de notulist.

In de loop van de jaren komen de volgende onderwerpen door de predikant Johannes Nicolaas Seulijn aan de orde:

1. Het geweten van de Dajakker (koppensneller) en de christen / 2. Productie en mens / 3. Productiefactoren natuur, arbeid en kapitaal / 4. Ds vertelt over het openluchtspel dat studenten in Groningen hebben opgevoerd in het BeQuick terrein. Het zijn de leden van studentenvereniging Vindicat die daar een kijkspel opvoerden met beweging, gebaar, dans en muziek. De titel was *'s Levens bruiloftsfeest*, geschreven door mr. A.T. Vos met muziek van Kor Kuiler. Het spel verhaalt van de strijd tussen stof en geest / 5. Ds vertelt over de verschillen tussen katholieken en protestanten o.a. wat betreft de eucharistie en het avondmaal / 6. De vierde wijze uit het Oosten (naar boekje van Henri van Dijken) / 7. Voordracht over Franciscus van Assisi en de Franciscaner orde. Na de pauze volgt dan de uitbeelding van het vertelde op het doek (film of dia's? tm) / 8. Over Godsgeloof [*volgens een hedendaags theoloog een voor die tijd hele moderne kijk*]. Met een boeiend verslag ervan door secretaris en notulist Bernard Kruizenga / 9. Ds Seulijn bespeelt regelmatig op verzoek het orgel van de pastorie / 10. Dienen, met verwijzing naar Parcival en de Graal / 11. Hoe het godsdienstig leven onderhouden? / 12. De inhoud van het gebed
Dan vertrekt Ds Seulijn in 1925 naar Bellingwolde.

Mensingeweer, 22 Juli. Ds. J. N. Seulijn nam Zondag afscheid van de Ned. Herv. Kerk alhier wegens zijn vertrek naar Bellingwolde. Tot tekst zijner rede had hij gekozen Jac. 1 : 17b. Door Ds. Tinga te Baflo, den heer Offerhaus te Groningen, Ds. Kapteijn te Eenrum en den heer v. Borssum, organist alhier, werden hartelijke woorden van afscheid tot hem gericht. Op verzoek van een hunner werd hem staande toegezongen Ps. 134 : 3.

NpGc 22 juli 1925 Van Borssum is hds alhier

Rechts ds Seulijn (leefjaren 1880-1942)

Zijn opvolger ds H.C. Cannegieter komt in 1927 naar Mensingeweer. De samenkomsten vinden nog steeds in de pastorie plaats. Maar op de vergadering van 20 oktober 1927 die dan in de school plaatsvindt, komt de nieuwe predikant ook voor in de notulen en hij brengt tegelijk 7 nieuwe leden mee! Met de komst van ds Cannegieter krijgt de notulist het drukker want deze predikant brengt veel ter tafel.

Hendrik Gerrit **Cannegieter Wzn** (hij vertrekt 2 jaar later in 1929 al weer naar Adorp):

1. Over het ontstaan van de Bijbel / 2. Het ontstaan van het Nieuwe Testament / 3. De waardering van de Bijbel / 4. De kaarsvlam van Jerusalem (uit het boek *Christuslegenden*) / 5. Hebben wij godsdienst nodig? / 6. Hij leest voor *Naäman de Syriër*, een toneelstuk dat in

Baflo in de wintersamenkomst zal worden opgevoerd / 7. Op de pastorie studeert men samen de liederen in voor de samenkomst in Baflo waar dominee een inleiding houdt / 8. Kunnen wij God in de natuur vinden? / 9. Albert Schweitzer / 10. De vredesbeweging * / 11. Christendom en wereld / 12. De Rijzende kerk, vorming VCJ-clubs op het platteland / 13. De geschiedenis van het ontstaan van het kerkboek (gebruikt in de N.H. kerk) / 14. Ons zonnestelsel / 15. Het kerstfeest / 16. Roeping, de stem van God volgen / 17. De kleine wereld van ons innerlijk zedelijk leven, 't geweten / 18. De doek van de heilige Veronica

Onderwerpen door de leden

- Bernard **Kruizenga**, 1. De pachtwaarde / 2. Wij vrijzinnig christelijke jongeren en de kerkgang [*een aparte publicatie waard, tm*] / 3. Zelfverloochening / 4. Het geweten, de kern van het menselijk wezen (*waar ds natuurlijk op moet reageren, schrijft notulist Bernard*) / 5. Ontevredenheid, de natuurlijke en de geestelijke
- W. **Snaak**, 1. Electrotechniek en de toepassingen daarvan / 2. Geloof en liefde
- Derk **Wiersum**, 1. De liefde / 2. Geloof vòòr en na Christus / 3. Wat is geloven? / 4. Kan men tot godsdienst of geloof gedwongen worden? / 5. Over waardering van de medemens / 6. De kerkgang, te traag volgens Wiersum bij de vrijzinnigen, zeker in vergelijking met de gereformeerden en de katholieken
- H. **Mulder**, 1. Moeten we alles geloven wat er in de Bijbel staat? / 2. Jezus, zijn lijden en terugkeer
- Jan Duurt **Kruizenga**, 1. Onze verhouding tot God in vóór- en tegenspoed / 2. Tevredenheid
- Elizabeth **Luit** is het niet gelukt een inleiding samen te stellen, misschien later
- Jan **Kooi**, 1. Het handschrift aan de muur / 2. Het gebed
- Henderika **Kuizenga**, De autotocht van de VCJB Mensingeweer naar Oldeterp
- Evert **Hofman**, 1. De jeugd, een bloem bestemd om te ontluiken / 2. De reis van Mensingeweer naar Appelscha 6 juni door de VCJB afd. Mensingeweer

In de notulen worden de aanwezigen niet opgesomd zoals nu gebruikelijk bij vergaderingen. Wel wordt genoemd wie er een voordracht doet na de pauze. Zo komen we toch achter hun namen en dat zijn de volgende personen:

Namen van de andere leden

H. Mulder, Annie Werkema, Grietje Boerema, Jan Duurt Kruizenga, Frouwktje Pot, Jan Kooi (treedt ook op in Baflo waar enkele andere leden te voet en per fiets naar toegaan), Tine van Dijk, Jo Diephuis, Tietje en Ente Balster, Tiet Cleveringa, Reina en Anna Ennema, Renske Meijer, Tiet Mulder, Lies Wienema, Evert Hofman, Hennie Kuizenga (man), Abel en Jan Schut, Jantje Ammeraal, Egbertje Alberts, Grietje Aldershoff, mej. Agatha Adema (schooljuf hier)

Regelmatig komt de persoon die een inleiding zal houden niet opdagen bij de vergadering, waardoor men dan de gelegenheid aangrijpt om bijvoorbeeld '*met verheugde gezichten in een heerlijk banket te happen*'. Daarna gaat de avond vaak *met gezellige kout en een warme kachel zomaar voorbij*. Ter gelegenheid van Elizabeth Luit haar verloving trakteert ze op heerlijke taartjes, die zich uitstekend laten smaken. Enkele vergaderingen later huwt ze met koperslager Tjalling Waterbolk en verlaat de club wegens vertrek naar elders.

Gemiddeld zijn er per samenkomst ongeveer 10 leden. Soms ook maar 3 wat meestal met het weer of een misverstand te maken heeft. Vanaf de komst van ds Cannegieter valt op dat er veel nieuwe leden bij komen. Op 22 februari 1929 zijn er zelfs 15 leden aanwezig. Ongeveer 12 vergaderingen per jaar, in 1928 zelfs 16 maal. Na 12 juli 1929 tot 12 december 1930 zijn er geen verslagen aanwezig.

Anders dan de gewone gang van zaken

Vanaf 15 juni 1928 wordt enkele malen in de kerk vergaderd. Dominee zal bij de burgemeester informeren of de school mogelijk gehuurd kan worden. Dat lukt want we vinden in de Nieuwe provinciale Groninger courant van 17 oktober 1928, in een verslag van de gemeenteraad van Leens: *Toegestaan wordt het verzoek van ds. H.C. Cannegieter te Mensingeweer, om een lokaal in de O.L. school te Mensingeweer te mogen gebruiken voor godsdienstonderwijs aan den Vrijz. Chr. Jongerenbond, tegen betaling van f 15 per jaar, onder de gebruikelijke voorwaarden.*

De film 'Warta Sari' wordt bekeken bij ds P.H. Kapteijn. Vierdelige film over de zending in Oost-Java in de tweede helft van de jaren '20 van de twintigste eeuw.

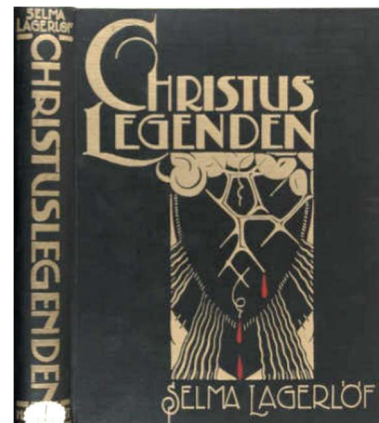
Boeken die aan de orde komen

Marie Corelli 'De ware christen'. Veel voordrachten van Nederlandse en vooral van heel veel Groningstalige auteurs. Zelfs ds Cannegieter waagt zich aan een Groningstalige voordracht 'De zaïke nicht', wat de lachlust opwekt (*de voordracht of de dominee, dat wordt niet duidelijk, tm*); later leest hij nog vaker stukjes in het Gronings voor.

Christuslegenden van Selma Lagerlöf.

Voordrachtboekjes 'Hoofd, hart en hand' van de VCJC. Een goedkope bloemlezing.

Brieven van de oude Jozias door Marie Diers

Herdenkingen

Feestelijke herdenking 1-jarig bestaan op 26 maart 1925. Op 31 maart 1927 viert men het 3-jarig bestaan. Er wordt ook een reisje naar Bellingwolde georganiseerd waar de voormalige predikant Seulijn wordt opgezocht in zijn nieuwe gemeente. Het 4-jarig bestaan wordt tot ieders genoegen op de pastorie gevierd evenals het 5-jarig bestaan.

Bijeenkomsten elders

Baflo, Eenrum (Tivoli, met een voordracht door Nienhuis, en een tableau door drie dames met hulp van mw. Seulijn (= Anna Heindrika Kruijf), Leens (Verhildersum), Warfhuizen

Giften 5 gulden voor een Bazar in Eenrum en 5 gulden voor de kerk alhier

Nu ik dit cahier heb doorgenomen constateer ik, het volgende. Eerst is het steeds de predikant die voor de pauze een onderwerp naar voren brengt, meestal van theologische aard. Maar langzamerhand komen de leden zelf met een lezing over een onderwerp. Meestal vertellen ze over hun eigen interesse of over hun beroep. Ook laat de notulist Bernard Kruizenga geregeld merken dat hij het ergens mee eens of mee oneens is. Over zijn broer schrijft hij dat zijn inleidingen door de eenvoud ervan voor ieder goed te begrijpen zijn. Wie aanwezig zijn wordt niet genotuleerd.

Foto van de landdag te Winsum van de Vrijzinnig Christelijke (Jongeren)Bond gehouden op 31 augustus 1924? Foto uit Archief Bernard Kruizenga. Links: de man met hoed en een hand in zijn broekzak is hoofd der school van Mensingeweer Jochem van Borssum. Bernard in kleine cirkel volgens mij.

Noot *

Uit de Winschoter courant van 27 jan 1925: Vrijzinnig Hervormden:

Onder voorzitterschap van ds. J.N. Seulijn te Mensingeweer werd gisteren in de prof. Kapteynzaal van het Concerthuis te Groningen een buitengewone algemeene vergadering gehouden van de Provinciale afdeling der Vereeniging van Vrijzinnig Hervormden in Nederland. Bij zijn openingswoord herinnerde spreker onder meer aan den fatalen datum 8 aug. 1924, waarop de Synode met 11 tegen 8 stemmen het pacificatievoorstel had verworpen. Hulde werd gebracht aan de verdedigers, de heeren dr. Niemeyer en H. Voerman. Gewezen werd op de actie van Ds. Hoeksta te Delfzijl, terwijl mede werd gerept van den hier gehouden jeugddag.

Uit NvhN van 18 juli 1931 petitionnement voor internationale ontwapening:

Hebt Gij reeds ingezameld? Hebt Gij reeds anderen aangespoord? Een voorbeeld? De afdeling Eenrum van de V.C.J.B. zond ons een pakket met 548 handteekeningen!

Henk bij de Weg hierover: De belangrijkste is het protestants-christelijke Kerk en Vrede, opgericht in 1924. Kerk en Vrede heeft al gauw 8 à 9.000 leden en wordt één van de belangrijkste vredesorganisaties. Ook de jongeren komen nu met eigen organisaties. De belangrijkste is Jongeren Vredes Actie (JVA), eveneens uit 1924. De leden zijn vooral uit burgerlijke milieus afkomstig, de vrijzinnig-christelijke invloed is er groot.

Openluchtsamenkomst
 van Vrijzinnig Godsdienstigen
 te Verhildersum onder Leens,
 op Zondag 17 Sept. a.s.
 's nam. 3½ uur (zomertijd).
 SPREKERS:
Ds. BEVERSLUIS v. Zuidwolde
 Onderwerp:
 „Universeele Godsdienst”.
Ds. VAN DUYL van Assen.
 Onderwerp:
 „Is de Kerk een Kerker?”
 Medewerking van 't Kerkkoor
 te Leens
 Programma tevens entreebewijs
 15 cent.
 Berging van fietsen à 10 cent.
 Consumptietent op het terrein.

14 sep 1922 NvhN

EENRUM, 29 April. Alhier is opgericht een Vrijzinnig Godsdienstige Jongerenclub. Ze telt reeds 29 leden. Tot bestuur werden gekozen mej. M. Mulder, voorz., de heer J. Frieling, secretaris mej. M. Mulder penningmeesteres en mej. L. J. Kapteijn. De club is nog niet aangesloten bij den Vrijz. Godsd. Jongeren Bond.

NvhN 30 apr 1924

† BAFLO, 18 Febr. De tweede Wintersamenkomst der Vrijzinnig Hervormden is verleden Vrijdag gehouden te Winsum in de groote zaal van den heer H. Kremer. De eerste spreker, Ds. H. J. Bloemhoff, van Scharmer, had tot onderwerp „Leege kerken, leege levens”, de tweede spr. Ds. F. J. Folpmers van Pieterburen „Wat blijft.” Beide begaafde redenaars hadden een zeer aandachtig gehoor en hebben ongetwijfeld niet te vergeefs gesproken. Baflo's Mannenkoor gaf ook hier bij afwisseling eenige zangnummers ten beste en ten slotte het prachtig tableau „Mooi Holland” met zang.

Winschoter crt 19 feb 1924

Drie maal Bernard, als reserve sergeant circa 1927, als burger rond de 30 jaar oud en als senior in 1985 (op 21 maart 1897 geboren).

Met dank aan Annemarie Tijssen.

Reactie Jan Hink op dit verhaal:

De broers Kruizenga komen er mooi in naar voren, en achteraf had ik graag meer met Bernard gepraat dan alleen over de oud papier organisatie. Wat een historie zat daar achter de tafel in zijn huis. Hij zette koffie voor de mensen die oud papier ophaalden en dan zaten we aan de tafel bij hem. Er was net wat ruimte voor de kopjes, naast de rij potloden bij zijn rechterhand, Bernard zijn plaats, de rij pennen aan zijn linkerhand en verder naar links de stapel belastinggidsen. De opmerking die hij maakte over de eenvoud van broer Jans lezingen is tekenend. Ze waren heel verschillend. Jan ging mee in overall met papier ophalen, samen met Harm Knol, en Bernard schreef en hield de opbrengsten bij. Zijn opofferingsgezindheid en dienstbaarheid aan het algemeen belang is groot geweest.